

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 46 (3550) ●

● ЧАЦВЕР, 7 СНЕЖНЯ, 2017

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Прыгажосць душы
На Міжнародным конкурсе-фестывалі “Великая Душа России” дыплом I ступені атрымала салістка гурта “Купалінка” з Тальяці Алена Марозава **Стар. 2**

Кветкі для Максіма
Памяць пра Максіма Багдановіча, які пахаваны ў Ялце, ушаноўваюць беларусы Крыма **Стар. 3**

Зазірнуць за небасхіл
Дадзены старт дзясятай Беларускай антарктычнай экспедыцыі **Стар. 4**

СУСТРЭЧЫ

Роднае — заўсёды прыгоднае

Чароўны свет беларускага Палесся адкрылі для сябе супляменнікі з замежжа

Кацярына Мядзведская

Памятаю, летась, падводзячы вынікі творчай стажыроўкі кіраўнікоў аматарскіх калектываў беларускіх суполак замежжа, я ўдзельнікі казалі: вось бы ўзбагаціць тэарэтычныя, практычныя заняткі ў Мінску паездкай у рэгіёны! Пажаданне ўлічылі арганізатары сёлетняй праграмы курсаў: супрацоўнікі Рэспубліканскага цэнтра нацыянальнай культуры. І павезлі навуцэнцаў на Гомельшчыну — пасёлак Акцябрскі, аграгарадок Валосавічы, Мазыр. Паехалі супляменнікі з Арменіі, Італіі, Латвіі, Літвы, Эстоніі, Польшчы, Расіі, Украіны.

Міні-экспедыцыю па родным сваім горадзе Мазыры правяла для сяброў-удзельнікаў стажыроўкі старшыня Фонду садзевання развіццю беларуска-расійскіх стасункаў “Белыя Росы” з Санкт-Пецярбурга Ірына Рогова. Аповед пра горад, дзе яна свет пабачыла і расла, не быў спланаваны, але, поўны шчырых эмоцый ды ўспамінаў, вельмі прыйшоўся “ў тэму”. Праз вокны аўтобуса мы бачылі Мазырскі замак, помнік ахвярам Чарнобыля, мемарыяльны комплекс “Курган славы”, а таксама Мазырскі драмтэатр імя Івана Меле-

Пра кніжную спадчыну Ф. Скарыны расказвалі супляменнікам у Нацыянальнай бібліятэцы

жа, у якім пяць гадоў Ірына Ігараўна была акторкай. Там непадалёк і дом “хрушчоўка” з 50-60-х гадоў. “Вунь на чацвёртым паверсе гарыць святло! — звярнула ўвагу Ірына Рогова. — Мама там на кухні — гатуе маю любімую бульбу з мясам: рыхтуецца да сустрэчы. Відаць, не адну слязінку змахнула з вачэй, чакаючы”.

Чакалі гасцей і ў Палацы культуры Мазырскага нафтаперапрацоўчага завода. Цэлы канцэрт зладзіў дзіцячы гурт фальклорнай песні “Мазырскія весялушкі”. Дарэчы, гурт у 2012-м пасля ядзернага выбуху на Факсімме выязджаў выступаць у Японію. “Дзеці спявалі ў школах, дзіцячых садах, моладзевых цэн-

Заняткі па ткацтве

трах, храмах, — казала дырэктарка Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур Вольга Антоненка. — Мы давалі надзею, расказвалі, што і пасля ядзернай катастрофы жыццё працягваецца. І докажам таму былі маленькія артысты з ансамбля:

таленавітыя, прыгожыя, здаровыя. Тады японцаў вельмі здзівілі доўгія косы ў дзяўчынак. А бацькі ж гэтых спявацкаў самі былі дзяцямі, калі здарылася аварыя на Чарнобыльскай АЭС...” Шчырыя гутаркі ды невялікія

майстар-класы прайшлі з артыстамі ансамбля народнай песні ды музыкі “Жывіца”, заслужаным аматарскім калектывам “Сваякі”. Пабывалі курсанты і на рэпетыцыі ўнікальнага ансамбля фальклорнай музыкі ды песні “Стрэчанне”, рэпертуар якога цалкам збудаваны на старадаўніх кампазіцыях, сабраных у экспедыцыях па беларускіх вёсках.

Часта творчыя гурты Палаца культуры НПЗ, казаў яго дырэктар Аляксандр Буры, удзельнічаюць у розных конкурсах і фэстах Беларусі, выязджаюць за мяжу. Добра знаёмыя гурты “Стрэчанне”, “Сваякі” польскаму глядачу. Выступалі на традыцыйным фэсце Беласточчыны “Свята беларускай песні”. А “Жывіцу” хоча запрасіць да сябе на Калядны кірмаш у Санкт-Пецярбург Ірына Рогова.

Старадаўнім танцам сваёй мясцовасці навучалі гасцей у Цэнтры вольнага часу гарадскога пасёлка Акцябрскі артысты народнага ансамбля танца “Весніца” ды ўзорнага фальклорнага гурта “Рудабельскія зорачкі”. Здзівіў майстэрствам і ўзорны фальклорны гурт “Некрасынка”, створаны пры Валосавіцкім сельскім доме народнай творчасці. Яго дырэктар Леанід Шчэрбін казаў: “Гэты дзіцячы калектыў — пастаянны ўдзельнік фэстаў фальклорнага мастацтва “Берагіня”, што раз на два гады праходзіць у Акцябрскім. Разам з мастацкім кіраўніком Алай Бялко юныя артысты выязджаюць у экспедыцыі: ад вясковых носьбітаў фальклору пераймаюць песні “з голасу ў голас”, музыку “з рук у руку”, танцы “з нагі ў нагу”. → **Стар. 3**

ЯК СПРАВЫ, ДЫСПАРА?

Калі ласка, у нашу хату!

Іван Ждановіч

Актывісты беларускай суполкі “Белая Русь”, якая створана ў Самары два гады таму, паўдзельнічалі ў Міжнацыянальным свяце “Едыная сямья”

Нехта з чытачоў “ГР” можа і здзівіцца: у Самары — “Белая Русь”? Газета больш расказвае пра справы Самарскай абласной грамадскай арганізацыі беларусаў і выхадцаў з Беларусі “Руска-Беларускае

Братэрства 2000”, якой кіруе Ірына Глуская. Ды ў гэтым “Карысная сустрэча” (ГР, 14.06.2017) Людміла Дзёміна, кіраўніца суполкі “Нёман” з Тальяці, згадала і пра “Белую Русь”. Калі Дзёміна з артыстамі паехала ў Самару на абласны Фестываль дружбы славянскіх народаў, то госці “адразу, на аўтавакзал адчулі цеплыню і ўвагу з боку Ксяндзова Алега Аляксандравіча, старшыні Самарскай рэгіянальнай грамадскай арганізацыі па захаванні

ды развіцці самабытнасці беларускага народа “Белая Русь”. Нашы артыстаў павезлі ў сталовую ДТСААФ, накармілі смачным абедам. Потым — у Дом афіцэраў. І ўжо восенню Людміла нагадала нам пра сяброў-беларусаў, запытала: як бы ім таксама газету па расшыльцы атрымліваць? Сакрэту няма: самім на карысць беларускай культуры актыўна працаваць ды з рэдакцыяй кантакты падтрымліваць. У хуткім часе Алег Ксяндзоў напісаў

Алег Ксяндзоў — кіраўнік суполкі “Белая Русь”

нам па электроннай пошце, расказаў трохі пра справы суполкі, прыняў прапанову аб супрацоўніцтве. Пісаў: цяпер асноўны клопат суполкі — будаўніцтва

й добраўпарадкаванне беларускай сядзібы, што ўзводзіцца ў адпаведнасці з абласным праектам “Парк дружбы народаў”. → **Стар. 2**

ВЕСТКІ

Віншуем, Ганна!

Медалём Францыска Скарыны ўшанавана дырэктар Рыжскай беларускай школы імя Янкі Купалы Ганна Іванэ

У адпаведнасці з указам Прэзідэнта Беларусі, Ганна Іванэ ўзнагароджана за асабісты ўклад у развіццё адукацыі на беларускай мове, захаванне культурнай спадчыны беларускага народа ў Латвіі. Яна стаяла ля вытокаў школы, якая цяпер — адзіная навучальная ўстанова ў Латвіі з выкладаннем беларускай мовы і літаратуры.

У школе створаны дзіцячы ансамбль “Вавёрачка”, музей, працуюць гурткі. Вучні штогод ездзяць на экскурсіі ў рэгіёны Беларусі.

ТАЛЕНТЫ З СУПОЛАК

Прыгажосць душы

На Міжнародным конкурсе-фестывалі “Великая Душа России” дыплом I ступені атрымала салістка гурта “Купалінка” з Тальяці Алена Марозава

Вельмі рады за Алену! На маскоўскай сцэне выступала ўпершыню — і такі поспех! Міжнародны конкурс-фестываль “Великая Душа России” задуманы арганізатарамі, каб спрыяць духоўна-маральнаму й культурна-гістарычнаму адраджэнню рускага свету, традыцыйных каштоўнасцяў рускіх людзей. Ладзілі ж фестываль Фонд “Наследие митрополита Питирима”, Рускі культурны цэнтр і Палац культуры Расійскага ўніверсітэта транспарту (Маскоўскага інстытута інжынераў транспарту).

Адкрываўся гала-канцэрт відэафільмам пра жыццёвы шлях мітрапаліта Піцірыма Нячаева, асаблівае месца ў падзвіжніцкай працы якога заўсёды займала моладзь. Уладыка ў свой час адкрыў першую ў Расіі кафедру тэалогіі на базе Расійскага ўніверсітэта транспарту, ён цягам 20 гадоў узначальваў выдавецтва Маскоўскай Патрыярхіі, у якім выйшлі тысячы кніг, прысвечаных культуры і гісторыі Расіі. Таму

гала-канцэрт пераможцаў конкурсу-фестывалю стаў і вечарам памяці Уладыкі Піцірыма.

Беларусы Тальяці палічылі за гонар паўдзельнічаць у конкурсе-фестывалі: прапанову нам зрабіў дырэктар Рускага культурнага цэнтра Уладзімір Патакаў, які мае беларускія родавыя карані па маці. Потым арганізатары пісалі: “На гэце грандыёзнае мерапрыемства прыехалі творчыя калектывы й салісты з розных куткоў Расіі: ад Хабараўскага краю да Варонежскай вобласці, а таксама ад брацкай Беларусі”. А беларускую песенную культуру якраз прадставіла Алена Марозава. Гала-канцэрт пераможцаў праходзіў у Маскве 16 лістапада, у Зале ўрачыстасцяў Расійскага ўніверсітэта транспарту. Гасцей прыгожа віталі вядомыя людзі Расіі, працавала выстава вырабаў майстроў народнай творчасці з розных месцаў краіны.

Выступленні калектываў, сольных выканаўцаў былі на высокім

АНАСТАСІЯ ДАРОЖНИНА

Алена Марозава паспяхова выступіла ў Маскве

узроўні. Калі ж на сцэну выйшла наша Алена Марозава, зала заціхла. Пранікнёна, душою спявала яна беларускія песні “Журавы”, “А гармонік грае, грае”, рускую “Лети, перышко!”. І пшчота была, і энергетыка, сіла духоўная. Лена заваявала ўсіх. Пасля гала-канцэрта ўсе яе хвалілі, мне ж дзякавалі за такую артыстку. Сярод гасцей, дарэчы, быў і

Аляксандр Міхайлавіч Касьянаў, які ў свой час працаваў кіраўніком гарадміністрацыі Бабруйска.

На наступны год, мяркую, мы паедзем на фестываль-конкурс поўным складам: усёй “Купалінкай”.

Людміла Дзёміна, мастацкі кіраўнік народнага ансамбля беларускай песні “Купалінка”, г. Тальяці

СПАДЧЫНА

Легенды з мінуўшчыны

Вялікі тэатр Беларусі прадаўжае знаёміць прыхільнікаў опернага і балетнага мастацтва з багатай гісторыяй Бацькаўшчыны

Перад спектаклямі, якія прысвечаны беларускай гісторыі, у Вялікім тэатры праходзяць цікавыя імпрэзы: выступаюць фольк-гурты, ладзяцца выставы. Нядаўна прайшоў Вечар беларускай культуры. За гадзіну да пачатку оперы “Сівая легенда” Дзмітрыя Смольскага, лібрэта да якой напісаў сам Уладзімір Караткевіч, у фэе Вялікага былі выстаўлены дзве цудатворныя іконы XVII стагоддзя: “Маці Божая Пажайская” і “Мадонна з Дзіцем”. Як гаварыў, прадстаўляючы святыні, дырэктар Музея старажытнай беларускай культуры Барыс Лазука, выстава дае магчымасць не толькі ўбачыць непаўторныя творы беларускага іканапісу, але й прадстаць перад шэдэўрамі, пранікнёна харастvom вобразаў. Мастацтвазнаўца раскажаў пра гісторыю з’яўлення гэтых абразоў, адказаў на пытанні цікаўных.

А ў вызначаны час на сцэне ажыў Магілёў XVII стагоддзя. Дарэчы, “Сівую легенду” музычныя крытыкі называюць адной з найлепшых і найбольш арыгінальных ў Вялікім тэатры. Гэта гісторыя пра суровы час непрыступных замкаў, паляванняў, родавых інтрыг і, вядома ж, пра высокае каханне, якое вышэй за ўсё і пра якое складаюць легенды.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Калі ласка, у нашу хату!

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Мы расказвалі ўжо: у экаградзе “Волгарь” летам 2016-га распачалося будаўніцтва. З дасланых земляком матэрыялаў вынікае: маштабны праект рэалізуе рэгіянальная грамадская арганізацыя “Саюз народаў Самарскай вобласці” на прынцыпах прыватна-дзяржаўнага партнёрства. Ствараецца Парк, вядома ж, дзеля ўмацавання сяброўства народаў у рэгіёне, праект падтрыманы на ўзроўні абласной адміністрацыі.

Сёлета ў красавіку “Белая Русь” заключыла з суполкай “Нёман” дамову аб супрацоўніцтве. І аднадумцы разам, як пісала Дзёміна, прадстаўлялі Беларусь на абласным фестывалі: там былі й выстава прадметаў беларускага народнага побыту, і выступленне (з вялікім поспехам!) гурта “Купалінка”. Што ж, сяброўства-кааперацыя беларускіх суполак заслугоўвае павагі! А тым часам, удакладняў Алег Ксяндзоў, “Белая Русь” і сама збірае таленты: вакальны калектывы, створаны пры суполцы, распачаў рэпетыцыі.

Хто сёння ў актывістах суполкі? Як звязаны яны з Беларуссю? З інфармацыі, дасланай нам, вынікае: старшыня суполкі Алег Ксяндзоў, хоць і мае глыбокія беларускія родавыя карані, нарадзіўся 6 лютага 1955 года ў Дрэздэне (ГДР), у сям’і вайскоўца. У 1972-м закончыў 21-ю мінскую школу, паступіў у Кастрамскае Вышэйшае ваеннае каманднае вучылішча хімічнай абароны, якое закончыў у 1976-м. Служыў на розных пасадах у Беларусі, Венгрыі. У 1984-м паступіў у Ваенную акадэмію хімабароны, якую закончыў з

Алег Ксяндзоў (справа) на свяце “Единая семья”

Прыгожая Беларуская хата пабудавана ў Самары

адзнакай (1987). У 1986-м удзельнічаў у ліквідацыі аварыі на Чарнобыльскай АЭС. З 1987-га служыў у Куйбышаве (цяпер Самара), з 1992 па 2002-і — у Прыволжскім рэгіянальным цэнтры Міністэрства па надзвычайных сітуацыях Расіі, прычым сем апошніх гадоў — першым намеснікам начальніка ПРЦ. У 1996-м наш зямляк

закончыў Вышэйшыя курсы Ваеннай акадэміі Генштаба. Палкоўнік з 1994 года. У актыве суполкі цяпер і Сяргей Якаўлевіч Валашчык, родам з 1964 года: ён з вёскі Гошчава Івацэвіцкага раёна Брэстчыны. Пасля школы паступіў у Тульскае ваенна-будаўнічае вучылішча, закончыў яго (1986), быў накіраваны служыць у Прыволжскую

ваенную акругу: у Куйбышаў (Самару). Пасля звальнення ў запас там і застаўся. З будаўніцтвам звязаная жыццё яшчэ адзін актывіст суполкі, Аляксей Іосіфавіч Галіцкі — ён нарадзіўся ў 1963-м у палескай вёсцы Заполле: гэта Лельчыцкі раён Гомельшчыны. У 1986-м прыехаў у Куйбышаў у ліку будаўнікоў, што дапамагалі гораду рыхтавацца да 400-годдзя. І застаўся жыць удалечыні ад Бацькаўшчыны.

Напрыканцы кастрычніка мы дамовіліся з Алегам Аляксандравічам і правялі “сеанс інтэрнэт-сувязі” па скайпе. Тыя запісы з часам выкарыстаю. Цяпер жа звернемся да навіны, анансаванай у падзагалюку. Зямляк паведаміў: 25 лістапада ў Палацы культуры “Заря” праходзіла чарговае Свята народаў Самары “Единая семья”, і ў плыні яго нібы нарадзіўся на свет Ансамбль беларускай народнай песні “Белая Русь”: было дэбютнае выступленне. І яго, і выставу беларускай літаратуры, прадметаў беларускага народнага побыту для гасцей і ўдзельнікаў свята зладзілі-прадставілі актывісты суполкі “Белая Русь”. Дэбют нашых артыстаў вельмі цёпла сустрэлі ды падтрымалі ўдзельніцы глядачы. А кіраўніца й арганізатар ансамбля — жонка мая, Зоя Віталееўна, — радуецца кіраўнік суполкі. Фотаздымак артыстаў Алег Ксяндзоў абяцае высласць пазней — хоча зняць у нацыянальных касцюмах, а іх пакуль няма.

На дасланым у рэдакцыю здымку я пабачыў: у земляка ёсць ордэны, медалі. “Я ўзнагароджаны расійскімі ардэнамі “Мужество”, “За военные заслуги”, “Знак Почета”, медалём

“За военные заслуги” 1 ступені, медалём “Участнику чрезвычайных гуманитарных операций”, Ганаровым знакам МНС Расіі, занесены ў Кнігу пашаны “Союз “Чернобыль”, — удакладняў Алег Аляксандравіч. — У 1986-м удзельнічаў у ліквідацыі наступстваў на ЧАЭС: камандаваў батальёнам спецапрацоўкі (28 полк хімабароны Уральскай ваеннай акругі) у Гомельскай вобласці — мы працавалі ў Брагінскім раёне, вёска Піркі. Ордэн “Мужество” ў мяне — за Чарнобыль”. Так што, як аказалася, маглі мы сустрэцца і ў 1986-м. Напісаў яму: “А Калыбань, Камарын, Верхнія Жары — назвы знаёмыя вам? У чэрвені 1986-га я быў два тыдні ў камандзіроўцы ў Брагіне — дапамагаў журналістам у раённай газеце. Мы, мінскія журналісты, пісалі пра сельгасработы, мясцовых людзей. Наведвалі й вялікі лагер дэактыватараў: палаткі там у полі стаялі. У вёсцы Піркі, здаецца, пекла было: стронцый. Вёску, пэўна, закапалі”. Зямляк назвы, вядома ж, памятае: “Камарын і Верхнія Жары былі тады ў так званай “чыстай зоне”. У Камарын нашы тылавікі ездзілі па прадукты. А вось Калыбань, Піркі, Сувіды больш не існуюць. Палаткі, тэхніка наша — усё стаяла ў полі паміж Піркі ды Сувідамі”.

Больш падрабязна пра родавыя карані, жыццёвы шлях кіраўніка суполкі “Белая Русь”, пра ўзвядзенне Беларускай хаты на тэрыторыі самарскага Парку дружбы народаў (ёсць ужо сцены, вокны, завершаны й чаротвы дах!) — раскажам іншым разам.

СУСТРЭЧЫ

Роднае — заўсёды прыгоднае

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Калі ад пачутых песень ды ўбачаных танцаў “раскрывалася” мая душа, то ў Акцябрскім раённым цэнтры рамёстваў захацелася змайстраваць нешта сваімі рукамі: выляпіць з гліны фігурку сабакі, сімвал будучага года па кітайскім календары, вышыць патаемны ўзор на сурвэтцы, сесці за кросны ці зрабіць на памяць сувенір з саломкі. Супляменнікі разышліся “па інтарэсах” і распывталі-разглядвалі ў майстроў тыя сакрэты, якім яны сёння навучаюць моладзь. Я ж пагаварыла з дырэктаркай Таццянай Халадок, зразумела: Цэнтр рамёстваў — гэта й вялікая майстэрня, і вучэльня, і ўтульны дом для ўсіх ахвочых да рамёстваў жыхароў пасёлка, а таксама й дзетак, якія наведваюць заняткі, калі прязджаюць на канікулы да бабуль. У ім працуюць творчыя майстэрні па ткацтве й пляценні паясоў, вырабе лялек-абярэгаў, традыцыйным касцюме, вышыўцы й вязанні шэдэлкам, саломапляценні, кераміцы, ганчарстве, папяровым арце. Філіялы Цэнтра рамёстваў адкрыты ў вёсках Забалацце і Гаць, аграгарадках Парэчча, Красная Слабада, Рассвет. Дарэчы, цэнтр намінаваны, казалі мне, на прэмію “За духоўнае адраджэнне” за 2017 год. Пажадаем поспеху рулівым творцам!

У Нацыянальнай бібліятэцы, на падвядзенні вынікаў стажыроўкі, гучалі толькі пазітыўныя водгукі. Ся-

КАЦІРЫНА МЯДЗВЕДСКАЯ

Старадаўнім танцам навучалі гасцей у Акцябрскім Цэнтры вольнага часу

бра асацыяцыі “Bellarus” у Неапалі, удзельніца хору “Спадчына” Марына Яфімчык казалі, напрыклад, што ёй было цікава даведацца, як працуюць прафесійныя калектывы, спадабаліся майстар-класы па спевах, танцах. Марыць сама стварыць у Італіі дзіцячы ансамбль беларускай песні. “Трэба, каб дзеці ведалі мову сваіх бацькоў

і дзядоў, — упэўнена Марына. — А, спяваючы, не забудуцца”. Прыемна здзіўлена перажытым і ўбачаным была й супляменніца з Арменіі, сябра суполкі “Беларусь” з Ерэвана Людміла Асланян: “Не думала, што ў Беларусі такая ўвага надаецца захаванню роднай культуры. У Арменіі, дзе жыву ўжо 20 гадоў, не так... Вельмі ўдзячна дзяр-

жаве, рада за свой народ”.

Падзячныя словы арганізатарам курсаў ад усіх навучэнцаў выказаў кіраўнік мастацкай групы Культурнага аб’яднання беларусаў “Агніца” з украінскай Палтавы Глеб Кудрашоў: “Кожны ўдзельнік беларускага руху, жывучы за сотні, тысячы, а то й дзясяткі тысяч кіламетраў ад Беларусі, робіць

вялікую справу: зберагае родную культуру. Хто як можа: у танцы, песні, навуковых даследаваннях... І кожнаму так важна ўпэўніцца: тое, што ён робіць, — патрэбна! І Бацькаўшчына ўжо тым, што запрасіла нас на стажыроўку, сказала нам “дзякуй”. Мы ж будзем цяпер пашыраць веды, уменні, што нам падарылі на Радзіме”.

Вольга Антоненка, уручаючы сертыфікаты аб праходжанні навучання, паабяцала ў праграме курсаў на будучы год улічыць прапановы й заўвагі сёлетніх “студэнтаў”. Магчыма, будуць у ёй і кулінарныя майстар-класы, і паходы ў тэатр... Стажыроўка можа быць перанесена й на лета, быць прымеркавана да нейкага абрадавага свята. А па выніках усіх заняткаў ды падарожжаў зняты фільм: адметны, пазнавальны, практычны.

Дарэчы.

Ведаючы даты правядзення сёлетняй стажыроўкі, сяброўкі з Іркуцка Алена Сіпакова і Юлія Пярмінава падрыхтавалі для сябе дадатковую культурную праграму: пабывалі на Фэстывалі паэзіі “Знак роўнасці” ў Галерыі TUT.by, на Спеўным сходзе Сяргея Доўгушава. Традыцыйныя танцы патанчылі ў Доме фальклору ў Міханавічах, пад Мінскам, патрапілі на этнадыскатэку ў Баранавічы, наведалі курсы “Мова Нанова” ў мінскай кавярні “Грай”.

ТРАДЫЦЫ

Кветкі для Максіма

Памяць пра Максіма Багдановіча, які пахаваны ў Ялце, ушаноўваюць беларусы Крыма

Максім Багдановіч нарадзіўся ўзімку: 9 снежня па новым стылі ў яго дзень нараджэння. Было тое ў Мінску 126 гадоў таму, у 1891-м. Знакавы для ўсё беларускай культуры дзень мы адзначаем: 9 снежня актывісты беларускай дыяспары Крыма, прыхільнікі ягонай творчасці, сябры нацыянальна-культурных суполак з розных месцаў паўвострава ўскладаюць кветкі на магілу паэта ў Ялце. Жывучы ўдалечыні ад Бацькаўшчыны, мы такім чынам умацоўваем з ёй духоўную сувязь. Увогуле шмат робім, каб жыла ў Крыме беларуская культура, каб ведалі пра вядомых людзей Беларусі, яе творцаў. І Максім Багдановіч займае пачаснае месца ў тым шэрагу.

Дваццаць гадоў вывучае, апісвае жыццё прадстаўнікоў беларускай дыяспары ў Крыме Дзіна Шаўчэнка. Яна не проста назіральніца-даследчыца: амаль 20 гадоў узначальвае беларускую суполку “Сябры” ў Еўпаторыі. Зладзіла й правяла дзясяткі мерапрыемстваў, што пашыраюць беларускую прысутнасць на старажытнай зямлі пры Чорным моры. Урадженка Гомеля заснавала, стала выдаўцом і галоўным рэдактарам часопіса “Крым-Беларусь”: ён 16 гадоў выходзіць у Крыме й Беларусі. Цяпер на аснове дакументаў з архіваў Крыма й Беларусі журналістка рыхтуе новы нумар часопіса. Ён расказа пра жыццё і дзейнасць беларусаў, якія ў розныя гады гасцявалі й жылі ў Крыме. І як адлюстраваліся Крым у іхняй творчасці. Часопіс працягвае серыю публікацый пра жыццё і творчасць

ДІНА ШАЎЧЭНКА

Ля магілы Максіма Багдановіча

Максіма Багдановіча, якога шануюць беларусы паўвострава. І ў тым шанаванні, дарэчы, ёсць пэўныя традыцыі. Адна з іх — наведваць магілу паэта. Згадваць і пра светлы час яго нараджэння, і пра зыход-вызваленне ад цяжкай хваробы.

Вось якія ўспаміны пакінула нам усім Марыя Цямко, гаспадыня кватэры ў Ялце, дзе жыў і памёр Максім. “... Выходзіў Багдановіч увесь час. Злёг за тыдзень да смерці, калі пайшла кроў горлам. Кроў або цякла бруёй, або цякла буйнымі згусткамі. Была запрошана сястра міласэрнасці, якая даглядала яго, мабыць, толькі днём, бо ён памёр зусім адзін ноччу. За некалькі дзён да смерці папрасіў купіць яму суніцы, як бы на развітанне з маці-прыродай і яе вясновым дарам. Пакаштаваў — і больш анічога не еў. Пахавалі яго на ялцінскіх могілках, што недалёка ад Мікалаеўскай вуліцы, у напрамку да гор, на самай ускраіне могілак унізе, у 3 сажнях ад ускраіны,

пры дарозе, з боку, процілеглага мору, гэта значыць з боку гор”.

Кветкі на магілу паэта беларусы Крыма ўскладаюць 9 снежня (дзень нараджэння) і 25 мая (дзень зыходу). Традыцыя сфармавалася ў мінулым стагоддзі — жыве й цяпер. І будзе, спадзяемся, жыць і надалей, пакуль мы адчуваем сваю духоўную сувязь з Бацькаўшчынай.

Напярэдадні, 2 снежня, у Бібліятэцы імя Лесі Украінкі ў Еўпаторыі беларуская суполка “Сябры” зладзіла творчую сустрэчу “Вакол мяне кветкі прыгожа красуюць...”. Гэта, як вядома, радок з верша Багдановіча. У Зале дружбы гучалі вершы, песні на словы вялікага паэта. Удзельнікі гэтай цёплай, душэўнай імпрэзы сваімі рукамі рабілі папяровыя кветкі, у тым ліку й васількі — любія ў Максіма. Іх і мяркуючым ускласці ў суботу на магілу ў Ялце.

Зінаіда Здраўцова,
г. Еўпаторыя

СПАДЧЫНА

Грушаўка глядзіць у заўтра

Іван Іванаў

Гістарычная сядзіба ў Ляхавіцкім раёне атрымала еўрапейскі грант на рэканструкцыю

Пра лёс Сядзібы Рэйтанаў у Грушаўцы, што ў Ляхавіцкім раёне Брэстчыны, пра культурныя імпрэзы, што ладзяцца там энтузіястамі ды мясцовымі ўладамі, пісалі мы не раз. У прыватнасці, Зьміцер Юркевіч, мастак, даследчык беларускай гісторыі з арт-суполкі імя Тадэвуша Рэйтана, расказваў у тэксце “Пад дахам Грушаўкі” (ГР, 11.09.2014) пра паяднанне на сядзібе даўніх традыцый з сучаснымі. “Нібы самі нябёсы апякуюцца Грушаўкай,” — пісаў аўтар, згадваючы і фэсты эксперыментальнага мастацтва, праведзеныя там, і агляды творчасці мясцовых артыстаў. На думку Зьміцера, сёння прыйшоў час, калі гісторыкі, мастакі, энтузіясты супольна з уладамі рупліва знітоўваюць Даўніну з Сучаснасцю.

Цяпер увага да Грушаўкі, родавай сядзібы грамадскага дзеяча Рэчы Паспалітай Тадэвуша Рэйтана, узрасла. Нядаўна стала вядома, што ў плыні праграмы трансгранічнага супрацоўніцтва “Польшча — Беларусь — Украіна” праходзіў конкурс на гранты, і ў выніку будуць выдзелены грошы Еўрасаюза на аднаўленне Сядзібы Рэйтанаў. Нашы калегі з газеты “Культура” пісалі: праект “Аднаўленне агульнай культурнай спадчыны ў якасці асновы для

трансгранічнага супрацоўніцтва моладзі й творчых калектываў з Польшчы і Беларусі” ўключае ў сябе стварэнне двух культурна-гістарычных цэнтраў: “у Польшчы гэта будзе сядзіба роду Ляхертаў у вёсцы Цяханкі ў Ленчынскім павеце Люблінскага ваяводства, а ў Беларусі — сядзіба роду Рэйтанаў у Грушаўцы ... Агульны ж бюджэт мае скласці 2 375 000 еўра, з якіх палову атрымае беларускі бок”.

У Ляхавіцкім райвыканкаме журналістам паведамілі: падрыхтоўка да рэалізацыі праекта ўжо ідзе. Будзе распрацаваны дэталёвы план работ. Праграма супрацоўніцтва рэалізуецца ў плыні праекта “Еўрапейскі інструмент добрасуседства” дзеля пашырэння супрацоўніцтва трох суседніх краін.

ВІКТАР МАЛІШЧЫН

Грушаўка. Зорная ноч

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Зазірнуць
за небасхіл

Дадзены старт дзясятай Беларускай антарктычнай экспедыцыі

Іна Ганчаровіч

Афіцыйны пачатак экспедыцыі прыйшоў на 8 лістапада: былі праводзіны. Самі палярнікі, а таксама кіраўніцтва Нацыянальнай акадэміі навук сустрэліся з тымі, хто мае інтарэс да гэтай тэмы. Гаварылі пра моладзь у навуцы, пра рэжым і ўмовы жыцця палярнікаў, тэхнічнае аснашчэнне станцыі, пра магчымасць стаць членам палярнай каманды. Якая, дарэчы, толькі днямі адправілася ў шлях да Паўднёвага полюса Зямлі.

“А навошта?” Такое пытанне з вуснаў сучасных прагматычных юнакоў пачуеш найчасцей. Ну навошта нам край ледзянога бязмоўя за тысячы кіламетраў ад Беларусі? “На мікрапобывавым узроўні такое пытанне зразумелае, — па-філасофску адказваў Аляксей Гайдашоў, начальнік экспедыцыі. Падаецца мне, за 10 гадоў прытаміўся ён ужо некага ў нечым пераконваць. — Чалавек можа пабудаваць дом, палацы, апраўца ў шоўк... А што далей? Чалавек разумны ідзе шляхам пазнання. Яго хвалюе: дзе пачатак, дзе канец Зямлі, Сусвету, чаму нешта адбываецца так, а не інакш? Толькі ў гэтым — у памкненні спазнаць далёкае, нязведанае — і выяўляецца ў прынцыпе глыбінная сутнасць чалавека разумнага”. Акадэмік Уладзімір Логвінаў, які шмат зрабіў для наладжвання беларускіх экспедыцый, прадоўжыў: прысутнасць беларусаў у Антарктыдзе задумвалася як доўгатэрміновае геапалітычнае праграма. Ягонае меркаванне: “Мы не можам вузка глядзець на актыўны агульнасусветны працэс асваення шостага кантынента і казаць, што Беларусь ідзе туды толькі па навуковы адкрыцці, даследаванні. Любая краіна, якая прыходзіць у Антарктыку, ставіць мэтай абазначыць і

замацаваць там сваю прысутнасць. Гэта геапалітычныя рэчы. Нашы экспедыцыі — то былі толькі першыя нашы крокі. Першачарговай задачай сёння для Беларусі становіцца стварэнне ўласнай антарктычнай станцыі. Наяўнасць і штогадовая арганізацыя экспедыцый — адзін з найважнейшых фактараў для атрымання краінай статусу кансультатывага боку Дамовы па Антарктыцы. Бо рана ці позна яе будучы асвойваць гэтак жа, як цяпер — Арктыку. Праз гадоў 20-30 здымуць забарону на асваенне прыродных рэсурсаў Антарктыды. І тады Беларусь зможа ўдзельнічаць у тым працэсе. Таму наша праца скіраваная на аддаленую перспектыву, для атрымання пэўных эканамічных пераваг”.

Беларускую станцыю на шостым кантыненте пакуль не дабудавалі, а Беларусь на карце Антарктыды ўжо ёсць. Назва Полацк даўно прапісалася на супрацьлеглым баку зямнога шара. Там гэта выспа, назвалі яе ў XIX стагоддзі, калі адкрылі — гэта была экспедыцыя пад кіраўніцтвам Белінсгаўзена і Лазарава. Яны вырашылі назваць выспу ў гонар бітвы пад Полацкам пад час Айчыннай вайны 1812 года. Такім жа чынам “занесла” ў Антарктыду і назву рэчкі Бярэзіны: яе імем названы яшчэ адзін бязлюдны кавалак сушы. У часы савецкіх антарктычных экспедыцый адзначыліся там і самі беларусы. Ім удалося нават зафіксаваць два сусветныя кліматычныя рэкорды. Тэмпература мінус 89,2 градуса па Цэльсіі зафіксаваў Уладзімір Карпюк у 1983-м. Пазней, у 1989-м, Аляксей Гайдашоў “злавіў” парў ветру сілай 78 метраў за секунду! Дарэчы, адносна камфортнай лічыцца хуткасць ветру ў 5-7 метраў за секунду.

Уласна беларуская гісторыя вывучэння Антарктыды пачалася ў 2005 годзе: напярэдадні 50-годдзя

У гэтых блоках антарктычнай станцыі абжываюцца беларускія палярнікі

У Антарктыдзе кароткае лета

з часу пачатку савецкіх антарктычных даследаванняў па ініцыятыве Нацыянальнай акадэміі навук і нашых ветэранаў-палярнікаў былі ўзняты пытанні пра аднаўленне даследаванняў Антарктыды Беларуссю як самастойнай і незалежнай дзяржавы. На пачатку 2006-га ўжо на ўзроўні Кіраўніка дзяржавы было атрымана зялёнае святло на распрацоўку адпаведнай праграмы. Рыхтаваліся дакументы на далучэнне Беларусі да міжнароднай Дамовы аб Антарктыдзе, была зацверджана дзяржпраграма і ў тым жа годзе арганізавана першая — рэкагнасыровачная — паездка двух спецыялістаў. З 2007-га пачалася рэгулярная экспедыцыі. Першапачаткова даследаванні нашы палярнікі праводзілі на месцы асноўнага базавання, у лагеры “Гара Вячэрняя” — гэта старая палявая база з часоў СССР. Да 2014-га нашым палярнікам удалося стварыць там “пункт апоры”: правесці ў будынках касметычны рамонт, абсталяваць месца база-

вання дызельнымі генератарамі, сродкамі радыё- і спадарожнікавай сувязі, транспартам. Пры тым гэта быў звычайны палявы лагер, і кожны прыезд патрабаваў ад палярнікаў вялікіх затрат сіл і часу на вырашэнне пытанняў элементарнага жыццезабеспячэння ў вельмі складаных кліматычных умовах. На пачатку 2015-га прынята рашэнне: прыступіць да будаўніцтва першай Беларускай антарктычнай станцыі. Размесціцца яна ва Усходняй Антарктыдзе, на беразе мора Касманаўтаў: у раёне гары Вячэрняй. Пад час двух папярэдніх экспедыцый палярнікі зманціравалі ды ўвялі ў эксплуатацыю трохсекцыйны службавы модуль сувязі, навігацыі ды кіравання. Свайго роду камандны пункт, з якога і пачата ўзвядзенне аб’ектаў.

Пад час 10-й Беларускай антарктычнай экспедыцыі плануецца зманціраваць чатыры новыя секцыі, якія ўключаюць навуковыя лабараторыі, жылыя памяшканні,

памяшканні для санітарна-гігіенічных мэтай. Будучы праводзіцца і навуковы даследаванні — мікрабіялогія, падспадарожнікавая назіранні ў інтарэсах касмічнай праграмы, геафізічны маніторынг, вывучэнне складу атмасферы, ультрафіялетавай радыяцыі, клімату, маніторынг аэра-навага пласта. Усе даследаванні робяцца з выкарыстаннем прыбораў беларускай распрацоўкі.

Аляксей Гайдашоў удакладніў, што на гэты раз вырашана падзяліць палярнікаў на дзве групы і даставіць іх у Антарктыду паасобку. Першыя чацвёрта дабярэцца да месца базавання на самалёце. А тры чалавекі ляцяць у Кейптаўн, там далучыцца да Расійскай антарктычнай экспедыцыі ды на борце судна “Акадэмік Федоров” разам з грузам адправяцца на месца базавання. Разгрузка запланаваная на сярэдзіну снежня. “Звычайна экспедыцыя непасрэдна ўжо на кантыненте працягваецца да чатырох месяцаў, — пасвячаў у тонкасці справы Аляксей Гайдашоў. — А на гэты раз мы зможам павялічыць тэрмін яшчэ на месяц і надаць больш увагі навуковым даследаванням, падрыхтоўчай інжынерна-тэхнічнай працы”.

Удзельнікі юбілейнай экспедыцыі будучы працаваць у Антарктыдзе да канца красавіка — сярэдзіны мая 2018 года. Будаўніцтва першай чаргі Беларускай антарктычнай станцыі (БАС) плануецца завяршыць у 2019-м. Крок за крокам набліжаюцца палярнікі да першай беларускай зімоўкі. Па значнасці такую падзею Гайдашоў параўноўвае з першым касмічным палётам грамадзяніна Беларусі на калязямной арбіце. Са з’яўленнем БАС, дадаў ён, беларускія палярнікі смела змогуць заяўляць пра сваё належнае месца ў іерархіі сістэмы Дамовы аб Антарктыцы.

РАЗАМ

Танцавальныя падарункі землякам

Вядомы дзіцячы танцавальны ансамбль “Равеснік” з Мінска выступаў у латышскім Даўгаўпілсе

На пачатку лістапада наш горад прымаў з Беларусі юных танцораў. А “Равеснік”, нагадаю, гурт вядомы: гэта заслужаны аматарскі калектыў. Танцоры падарылі даўгаўпілчанам два выдатныя канцэрты.

Ансамбль танца “Равеснік” мае багатыя традыцыі, амаль 60-гадовую слаўную гісторыю. Створаны ў 1958 годзе на базе Рэспубліканскага Палаца культуры прафсаюзаў у Мінску, лаўрэат Спецпраміі Прэзідэнта Беларусі дзедчым культуры і мастацтва. Арганізоўваючы

выступленні ў Даўгаўпілсе, мы з гонарам расказвалі сябрам, што юным танцорам з Беларусі апландзіравалі глядачы ў Вялікабрытаніі, Расіі, Турцыі, Францыі, Кітаі, Італіі, ЗША ды многіх іншых краінах.

Каб сабраць глядачоў, супрацоўнікі Цэнтра беларускай культуры зрабілі ды развесілі па школах горада афішы. Разаслалі прэс-рэлізы ў СМІ, запрасілі прадстаўнікоў дыяспары. Прыйшлі на канцэрты дзеці, якія займаюцца танцамі, іх бацькі з настаўнікамі, нашы творчыя калектывы, супрацоўнікі беларускага консульства. Днём 2 лістапада “Равеснік” выступіў перад вучнямі Лагапедычнай школы-інтэрната, вечарам быў

МАРЫЯ ПАМЕЦЬКА

Падарунак з Мінска для беларусаў Даўгаўпілса

гэдзінны канцэрт у Даўгаўпілскім універсітэце. Вітала танцораў і глядачоў консул Генконсульства

Беларусі ў Даўгаўпілсе Антаніна Струнеўская.

Танцавальныя нумары ішлі бес-

перапынна: патрыятычны “Мая Беларусь”, працоўны “Кавалі”, гарэзлівая “Полька”, яшчэ танга “Ружы”, вяртуха “Пастушка”, перапляс “Хустачка”... Між танцамі гралі салісты цымбальнага аркестра “Абярго”. І былі авацыі залы ў канцы канцэрта. Зладзілі ж яго супольна Пасольства Беларусі ў Латвіі, Генконсульства Беларусі ў Даўгаўпілсе, мясцовы ўніверсітэт, Упраўленне адукацыі ды наш ЦБК. Пасля канцэрта юныя танцоры і педагогі ансамбля “Равеснік” наведлі гасцінны Беларускі дом у Даўгаўпілсе, за кубкам гарбаты азнаёміліся з яго дзейнасцю, абмеркавалі варыянты супрацы.

Марыя Памецька, г. Даўгаўпілс

Заснавальнік:

Установа Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «Рэдакцыя газеты «Савецкая Беларусь».

Вул. Б. Хмяльніцкага, 10а, 220013, Мінск

Рэдактар

Віктар Міхайлавіч Харкоў

Адрас рэдакцыі:

Вул. Б. Хмяльніцкага, 10а, 220013, Мінск

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 61.

Выдадзена 2 сакавіка 2009 г. Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Бюро па рэкламе:

Тэл. +375 17 287 16 91

Тэлефон рэдакцыі:

+375 17 287 15 32;
факс: +375 17 287 15 26

E-mail: golas_radzimy@tut.by

Аб’ём выдання: 1 друк. арк.

Выходзіць 1 раз на тыдзень

Тыраж: 1945. Заказ: 1727

Газета надрукавана на Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/106 ад 30.04.2004. Праспект Незалежнасці, 79, 220013, Мінск

Час падпісання ў друк: 20. 10

Выходзіць 1 раз на тыдзень

© “Голас Радзімы”, 2017

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, могуць не супадаць.

© “Голас Радзімы”, 2017